

Ježíšův rozhovor s Nikodémem: svatodušní neděle

Původ materiálu

Romana Čunderlíková

Pořadí v lekci

56

Téma

Ježíš vysvětluje Nikodémovi, co znamená znovu se narodit. K znovuzrození dochází ve křtu působením Ducha svatého. Znovuzrození nemůžeme ovlivnit, ale zároveň se nás týká. Do Božího království člověk vstupuje s novým životem. Obsahem svatodušních svátků je seslání (dar) Ducha svatého.

Cíle

- Děti uslyší, že je vedle tělesného narození i narození z Ducha, které je úplně jiné.
 - Děti poznají, že vlastním úsilím si můžeme v životě leccos pořídit a že mnoho důležitých věcí dostáváme darem.
 - Děti si uvědomí, že Duch je dar, který přichází od Pána Boha a stejně jako nevidí začátek a konec větru, tak neví, jak se stane, že Duch začne najednou v člověku působit.
 - Děti uslyší, že Duch svatý je dar, o který smíme prosit.
-

Pro učitele

Poznámky k textu

Scéna se odehrává v noci, v Jeruzalémě a vystupují v ní dvě postavy: Ježíš a Nikodém.

- Nikodém patří do skupiny farizejů, je členem židovské rady, studuje a dodržuje Zákon (pět knih Mojžíšových).
- Nikodém přichází za Ježíšem v noci (bud' nechce být s Ježíšem viděn, nebo dle rabínů je noc nejvhodnější dobou pro studium Zákona anebo jde o symbolické naznačení přechodu ze tmy do světla, kterým je Ježíš). Nikodém se stává mluvčím celého Izraele. Sděluje Ježíšovi, že slyšel o jeho znameních a ví, že se setkává s někým, kdo má blízko k Bohu (Nikodémovo vyznání).

- Ježíš v odpovědi Nikodémovi používá metaforu *narodit se znovu/sh?ry*. (Časový a prostorový rozměr, rozšíří se ve v. 5. — narodit se z vody [znova] a z Ducha [shora]). Narodit se je důležité slovo, vyskytne se celkem osmkrát. Ježíš užívá zkušenosti a skutečnosti, které jsou pro nás známé, aby mluvil o věcech, se kterými žádnou zkušenost nemáme. Narodit se znova/shůry je protikladem narození dítěte z matky, stejně jako je protikladem Boží, nebeský svět k světu pozemskému.

To základní, o čem půjde v rozhovoru, je otázka spasení, která je vyjádřena slovy: *uvid?t Boží království* a ve verši 5: *vejít do Božího království*.

- Nikodém Ježíšovi nerozumí, duchovní věci chápe v nesprávném pozemském smyslu (jak se může člověk narodit starý, znovu vejít do matčina těla, podruhé se narodit).
- Ježíš se to Nikodémovi snaží vysvětlit a nahrazuje slovo znova/shůry slovy narození z vody (křest) a z Ducha — nové stvoření. Ke křtu Duchem dochází při křtu vodou. Opět se objevuje kontrast nebeského a pozemského světa. Pozemský svět je smrtelný, pomíjivý. Duch je darovaný k věčnému životu. Výsledkem akce znovuzrození, jejímž autorem je Duch svatý, je nové stvoření. Podobně na počátku světa se vznáší Duch nad vodami a vzniká nová skutečnost. Tady se z vody a Ducha rodí nový člověk. To je dar nového života, který Kristus nabízí. O novém životě můžeme mluvit pouze v obrazech a v podobenství, které známe.

V Janově evangeliu je Boží království totožné s obratem věčný život.

- Znovuzrození je tajemstvím, přesto je realitou. O tom mluví přirovnání k vanutí větru, jeho vznik a cíl nám zůstává skrytý, i když jeho zvuk slyšíme. Vítr si vane, kam chce, podobně Boží svoboda není ničím podmíněna, nevíme, odkud přichází.

Nejvlastnější akt znovuzrození, jak k němu dochází ve křtu působením Ducha, je lidskými prostředky nepostižitelný.

K tématu období

Svatodušní neděle se slaví 50. den po Velikonocích (řecký název *Pentekosté*). Jde o oslavu seslání Ducha svatého. (Sk 2)

Liturgická barva je červená, Duch svatý se zjevil v podobě ohnivých červených jazyků.

Symbolem Svatodušních svátků je holubice. Při Ježíšově křtu sestoupil na Ježíše Duch svatý v podobě holubice.

V našem oddíle je řeč o narození z vody a Ducha. Křtem se člověk očišťuje a rodí k novému a pravému životu. Duch nás přivádí k dobrým věcem, které nejsou z nás, ale jsou nám darovány shůry. Věci nebeské nás přesahují, podobně jako o větru nevíme, odkud a kam směřuje. Věci nebeské se nás ale týkají, podobně jako slyšíme zvuk větru.

O dar Ducha svatého můžeme prosit: *P?ij? již, p?ij? Duchu stvo?iteli... prom?? sv?t náš celý v nové stvo?ení.*

Úskalí

Starší děti mohou mít otázky nad narozením z vody — křest a narozením z Ducha — křest Duchem. Zda církevní křest, kterého se mohly i zúčastnit, byl jen křtem vodou nebo současně také křtem Duchem svatým.

V této situaci je dobré připomenout, že Duch svatý nevstupuje do lidského života omezený na nějaké příležitosti (církevní křest), o jeho pomoc, přítomnost, potěchu žádáme stále. To znamená, že Duch působí v lidském životě neustále.

Odkazy

Moloney, Francis J.: *Sacra Pagina. Evangelium podle Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

Kážeme Krista. Výklad starocírkevních perikop pro zv?stování v církvi. Díl první. Praha: Synodní rada československé církve evangelické, 1994.

Rejchrt, Miloš: *Musíte se znovu narodit*. Dostupné z <http://goo.gl/Y0zwFx>.

Dušková Havlíčková, Drahomíra: *V??ím v Ducha svatého*. <http://goo.gl/KTcm4U>.

Pro děti

Pro předškolní děti

Rozhovor nad fotografiemi miminek

Můžeme se dětí ptát (pokud si nepřinesly do nedělký svoje miminkovské fotografie), jestli mají doma album svých miminkovských fotografií, jestli si ho někdy prohlíží a jak vypadaly.

Dál se můžeme ptát, kdy mají děti narozeniny a jak je slaví?

Po rozhovoru o narozeninách se můžeme děti zeptat, jestli viděly křest v kostele (ukázat fotografie ze křtu).

Dál se můžeme ptát, zda je někdo pokřtěný a jestli ví, kdo mu je za kmotra.

Jako při narození dostáváme od rodičů jméno, tak i při křtu někteří dostávají druhé jméno.

Křest totiž znamená znovu se narodit.

Pán Ježíš řekl Nikodémovi, že se musí znova narodit. Nemyslel tím, aby se Nikodém znovu narodil jako miminko, ale Ježíš mluvil o narození z vody a Ducha. Když mluvil Pán Ježíš o vodě, tak myslel na křest. Při křtu se člověk vodou polévá, nebo se celý ponoří.

Křest je vlastně takové druhé narození. Jako si vodou omýváme špinavé ruce, tak ve křtu jako by z nás voda smyla to špatné (hříšné).

Pán Ježíš mluvil také o Duchu a myslel tím Ducha svatého. My Ducha svatého nevidíme, protože je jako vítr a ten také nevidíme. Ale můžeme vítr slyšet a cítit. A podobně můžeme cítit Ducha svatého v nás. Když uděláme něco dobrého druhému člověku, něco hezkého někomu řekneme, tak to je zrovna u nás na návštěvě Duch svatý.

Aktivita pro děti

Dnes slavíme svatodušní neděli, při které si připomínáme událost seslání Ducha svatého.

Věříme, že když Duch svatý v nás působí, tak děláme dobré a krásné věci.

A jedna z dobrých a krásných věcí je, když myslíme na děti a dospělé, kteří jsou z něčeho smutní, a my je můžeme potěšit. Třeba tím, že jim něco hezkého řekneme, pohladíme je, vyrobíme pro ně nějaký dáreček.

Máme tu velkou krabici, kterou bychom mohli ozdobit. Na papír namalujeme hezké obrázky a ty pak nalepíme na velkou krabici. Ta krabice bude dárková. Můžeme do ní sbírat malé dárečky, které pak zabalíme do vánoční krabice od bot a předáme je chudým dětem.

Můžete někdy poprosit rodiče, aby s vámi koupili malý dárek. Nebo můžete doma namalovat hezký obrázek, něco vyrobit, o něco se rozdělit. Tyto dárečky můžete nosit do nedělní školy až do prosince.

Pomůcky: fotografie miminek, fotografie ze křtu, papíry, pastelky, lepidlo, velká krabice.

Pro mladší děti

Jednou se Ámos rozhodl, že si udělá výlet do Jeruzaléma. Nasedl na svého oslíka a ujížděl z Betanie. Slunce už dávno zapadlo, když Ámos dorazil do Jeruzaléma. Chvíli se motal s oslíkem v jeruzalémských uličkách, než našel ty správné dveře. Seskočil z osla a zabouchal na dveře. Za chvíli ho už vítal bratranec Nikodém, vážený člen židovské rady. Posadili se ke stolu, Ámos vyřídil pozdravy a Nikodém mu nabídl rybu a pohárek vína. Chvíli si spolu povídali. Ámos se napil z poháru a obrátil se na Nikodéma: „Bratranče, ty znáš dobře Boží Zákon. Už jsi něco slyšel o Ježíši, o tom učiteli, který přišel od Boha?“

Nikodém se pousmál a odpověděl: „Ámosi, představ si, že jsem tuhle v noci navštívil Ježíše.“ Ámos byl velmi zvědavý: „No a o čem jste spolu mluvili?“ A tak Nikodém začal vyprávět, jak se nejdřív Ježíše ptal na znamení, která učinil v chrámě, a že by to nemohl činit, kdyby s ním nebyl sám Bůh. No a Ježíš na to Nikodémovi pověděl něco velmi zvláštního. Že prý kdo se nenarodí znovu, tak nemůže spatřit Boží království. Ámos na Nikodéma vyvalil oči: „To jako Ježíš myslel, abychom se zmenšili, až bychom vypadali jako mimina, a pak vlezli zpátky do břicha své maminky?“ A Nikodém Ámosovi odpověděl, že ho to také nejdřív napadlo. Jenomže Ježíš pak Nikodémovi řekl ještě, že kdo se nenarodí z vody a z Ducha, tak nemůže vejít do Božího království.

Ámos se podrbal ve vousech a kroutil hlavou, že tomu už vůbec nerozumí. Nikodém šel přiložit do ohniště, pak se vrátil ke stolu a podíval se na Ámose: „Víš, já jsem tomu také nejdřív nerozuměl. Ale Ježíš měl se mnou trpělivost a hezky mně to vysvětlil. Narodit se znovu totiž znamená stát se jiným člověkem, změnit se. A k tomu je potřeba narodit se z vody a z Ducha. Narodit se z vody znamená křest.“ V tu chvíli Ámos Nikodéma přerušil a začal mu líčit, jak byl nedávno u Jordánu. A že tam byl jeden člověk, který měl na sobě koženou sukni, dlouhé vlasy a vousy. A že se jmenoval Jan a křtil lidi vodou z Jordánu.

Nikodém pokyvoval hlavou a líbilo se mu, co Ámos vyprávěl. „Jenomže,“ pokračoval Nikodém, „Ježíš mluvil ještě o narození z Ducha. Křtem vodou v člověku začíná změna. Ale to ještě nestačí. Ještě je potřeba Duch svatý a to je vlastně Bůh, který přichází k člověku a svojí mocí ho mění.“ Nikodém se postavil a začal rychle chodit po místnosti sem a tam. A najednou se obrátil na Ámose: „Představ si, co se mně včera stalo. Šel jsem po ulici a potkám žebráka. Jindy bych se mu vyhnul, žebráky jsem neměl nikdy rád. Ale tentokrát mě něco nutilo, abych se u žebráka zastavil. Začali jsme si spolu povídat. Zjistil jsem o něm zajímavé věci a dokonce jsme se i zasmáli. Bylo mně s ním hezky, jako by to byl můj přítel. Nakonec jsem mu dal drobné, aby si mohl koupit chleba.“

V Ámosově hlavě se honila spousta myšlenek a Nikodém mu tam ještě jednu přidal: „Víš, Ámosi, už jsem asi pochopil, co mně tenkrát v noci Ježíš říkal. Člověk se musí hodně změnit, aby mohl vstoupit do Božího království. Jenomže tak velikou změnu člověk sám nezvládne. A tak mu s tím pomáhá Duch svatý, kterého posílá Pán Bůh lidem jako dárek.

Duch svatý je neviditelný, je podobný větru. Vítr také není vidět, ale už je vidět, co vítr dělá, když fouká. Podobně je to i s Duchem svatým. Také není vidět, ale že v člověku pracuje a pomáhá mu, to už vidět je. Třeba tak, že najednou začne mít rád někoho, koho předtím rád neměl.“

Protože už venku začínalo svítat, rozloučil se Ámos s Nikodémem a vyrazil zpátky domů. A měl o čem přemýšlet.

Aktivita pro mladší děti

Děti vymýšlejí, čím by mohli rodičům, sourozencům, prarodičům udělat radost. Mohou si zahrát na den radosti — vybrat si jednoho člověka a celý den mu nenápadně dělat něco hezkého, tak, aby to ten člověk nepoznal. A večer, pokud na to nepřijde sám, mu to říct. Na příští nedělce mohou děti vyprávět, komu z rodiny dělaly celý den radost a jaké to bylo.

Pro starší děti

Na malé kartičky napsat slova, promíchat je: práce, jídlo, pití, peníze, bydlení, oblečení, zábava, škola, zdraví, láska druhých lidí, přátelství, hezké vztahy, nadání pro něco, společenství ve sboru, smíření s druhým atd.

Na jednu velkou kartičku napsat: *sami zajistíme* a na druhou napsat: *nedokážeme sami zajistit*.

Děti se snaží přiřazovat malé kartičky k velkým.

Co si v životě můžeme sami zajistit: práce, jídlo, pití, peníze, bydlení, oblečení, zábava, škola.

Co si v životě sami zajistit nedokážeme a dostáváme darem od Pána Boha: zdraví, láska druhých lidí, přátelství, hezké vztahy, nadání pro něco, společenství ve sboru, smíření s druhým atd.

Přečíst text z Bible, ptát se dětí, čemu rozuměly a čemu naopak nerozuměly.

Nikodém velmi dobře znal pět knih Mojžíšových (Zákon), přemýšlel o něm, snažil se ho dodržovat. Přišel v noci za Ježíšem. Ježíš Nikodémovi říká, co je důležité proto, aby mohl mít podíl na Božím království. Znovu se narodit, narodit se z Ducha — to je něco, co dostáváme darem od Pána Boha.

Použít malé kartičky s jinými slovy, promíchat je a opět přiřazovat k: sami zajistíme a sami nedokážeme zajistit:

Sami zajistíme: chodit do kostela, číst bibli, zpívat písně, modlit se, učit se biblické texty zpaměti, dávat peníze do sbírky, pomáhat druhým.

Sami nedokážeme zajistit: chodit do kostela s radostí, být osloven biblickými příběhy, získat pomoc od Pána Boha.

Stačí k víře jenom naše úsilí, nebo něco dostáváme darem?

Pomůcky: malé a velké kartičky s napsanými slovy.

Přesah

Můžete si povídat o lidech, kteří o vlasek unikli smrti a teď o sobě říkají, že se podruhé narodili. Takové druhé narození je však kvalitativně něco jiného než narození z vody a Ducha (znovuzrození).

Krabice od bot aneb Děti darují dětem k Vánocům — jde o projekt, který má za cíl potěšit děti z chudších rodin. V předvánočním období děti spolu s rodiči připravují dárkovou krabici od bot, kterou naplní vhodnými dětskými dárky a doručí ji na některé ze sběrných míst. Více informací na www.diakonie.cz.

Liturgie

Písně

Svítá: 409 — *Živý je Pán; 278 — Pěj již, pěj již; 86 — Chvála; 50 — Údolí suchých kostí; 117 — Je stále přítomná tvoje sláva*

Biblický text k zapamatování

Vítr vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha. (J 3,8)

Modlitba

Pane Ježíši Kriste, prosíme tě o dar Ducha svatého. Prosíme, ať nám Duch svatý pomáhá dělat dobré a krásné věci pro lidi kolem nás. Amen.

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 3,1–8](#)